

KEŞKE BENİM DE BABAM ÖLSEYDİ

1 3 Mayıs 2014'te Soma'da yaşanan faciadan yaklaşık 3,5 ay sonra buluştuk DİSK Dev Maden-Sen Genel Başkanı Tayfun Görgün ile. Twitter'dan kendisine mesaj gönderdiğimizde hemen kabul etti söyleşi talebimizi. Faciadan bu yana Soma'da olduğunu biliyorduk. Son yıllarda ikinci kez bu kadar uzun ayrılıyorduk Ankara'dan. DİSK Genel Sekreteri olduğu dönemde de İstanbul'a gitmişti uzun süreliğine. Bu defa farklıydı. Hem acılı ailelerle dayanışmak hem de Soma'da yeniden Dev Maden-Sen örgütlülüğünü kurmak için gitmişti Soma'ya. Yıllarını işçi sınıfının örgütlenmesine ve emeğin kurtuluş mücadelesine veren Tayfun Görgün de bir maden işçisi. Ama ne yazık ki kamuoyu daha çok maden kazaları olduğunda görüyor O'nu. Çünkü başta medya olmak üzere herkes madenlerle sadece kazalar ve ölümler yaşandığında ilgileniyor.

EMO Ankara Şubesi bu aralar taşınma telaşında olduğu için kendisiyle sendikanın genel merkezinde buluştuk. Sezenler Sokak ile Necatibey Caddesi'nin kesiştiği köşedeki apartmanın 3. katındaki mütevazı bir dairede yer alıyor sendika. Çoğumuzun haftada en az bir defa geçtiği yerde, Kızılay'ın en işlek caddesinde yer almasına rağmen başını kaldırmayanların bir anda farkedemeyeceği kadar mütevazı bir dairede faaliyet gösteriyor sendika. Çoğu sendikanın şatafatlı, görkemli (!) binalarının aksine bu küçük daire 3,5 ay önce yeniden ilgisini çekti kamuoyunun. Sendikaya gittiğimizde bir gün önce planda olmayan bir dış ameliyatı geçirdiğini öğreniyoruz. Bir yandan onun sağlığını riske atmanın, bir yandan da uzun bir süredir planladığımız söyleşinin riske girme olasılığı bizi ilk başta tedirgin etse de kendisi ile sohbet etmeye başladıktan sonra rahatlıyoruz. 3 bölümde yaptığımız söyleşi sadece bir sendikacının genel olarak sınıf mücadelesine veya facianın yaşandığı madendeki teknik eksikliklere dayanmıyor. 3,5 ayın büyük bir kısmını Soma'da geçiren Tayfun Görgün'ün gözlemlerini ve yakınlıklarını kaybeden ailelerin travmalarını da içeriyor. Babalarını kaybeden çocuklara bisiklet yardımını teslim etmek üzere giden görevlilere "keşke benim de babam ölseydi, ben de bisiklet alsaydım" diyen çocukların yaşadıklarını veya günlük 40 TL yevmiye için kırık kolla nasıl madenlere inildiğini okuduğunuzda eminiz ki sizin de canınız yanacaktır. Diğer yandan facianın yaşandığı günlerde yaşam odalarının zorunlu olacağı sözünü veren yetkililerin aradan geçen 3,5 ayda nasıl da sözlerini inkar ettiklerini, "görmedim, duymadım, bilmiyorum" sorumsuzluğunu okuduğunuzda öfkeniz bir kat daha artacak.

1 Ekim 1965 tarihli Hayat Tarih Mecmuası'nın 9. sayısında Mazhar Kunt'un çevirmen olarak imzaladığı ama asıl yazarının isminin yer almadığı "Zorla Çalıştırılan Çocuklar" başlıklı makalede 18. yy'da İngiltere-Fransa savaşı sonrasındaki İngiltere'deki işçi sınıfının çalışma koşulları anlatılır. Savaş sonrasında krize giren İngiliz sermayesi iktidardan aldığı güçle emek maliyetini düşürmek için çocukları çalıştırmaya başlar. Günde 12 ila 19 saat arasında çalışan çocuklar günde en fazla 4 saat uyumaktadır. "İşe, yemek yemek üzere günde bir defa kırk dakika kadar ara verilirdi, fakat bu müddet içinde bazen ustabaşları vakit kazanmak bahanesiyle yavrulara makineleri temizletirlerdi; yalnız bu temizleme işi, makineler işlerken yapıldığından, çocuklar bir hayli pamuk tozu yutar, bazen de yaralanırlardı". Lokma ağızlarındayken uykuya dalan çocuklar yer kazanmak için alçak tutulan tavanlar, hemen hiç açılmayan seyrek ve dar pencerelerin olduğu ortamlarda omurga kemiklerindeki rahatsızlıkların yanında ellerini, kollarını, parmaklarını kaybediyorlardı. Bu da yetmezmiş gibi "ustabaşılar işçi kadınları ve çocukları hiç çekinmeden behimi arzularına alet ediyorlardı". 1784'te İngiltere'deki bu koşullar 1833'te kısmen iyileştiriliyor. Bu süre zarfında sermayenin paraya olan ihtiyacı (!) yüzünde yüzlerce kadın, erkek, çocuk hayatlarını kaybediyor, sakat kalıyor...

Söyleşiyi yapmaya karar verdiğimizde sadece Soma'da yaşanan facia ve bu facianın yarattığı travmaları konuşacağımızı sanıyorduk. Söyleşi bittiğinde farkettiler ki hala ortaçağ koşullarında çalışan 190.000 madencinin hikayesinin tamamı olmasa da önemli bir kısmını dinledik. Acılarını onlar kadar olmasa da hissettik. Türkiye tarihinde işçi sınıfının çalışma koşullarına dair önemli bir dönüm noktası olacak Soma faciasını biz de EMO Ankara Şubesi'nin tarihine not düşmek istedik.

İsterseniz, önce Soma'yla başlayalım; Soma'da ne oldu, kaza neden gerçekleşmişti?

TAYFUN GÖRGÜN (TG)- Bu kaza meselesi Türkiye'de epeyce bilinir hale geldi. İlk günler inkâr edildi, yani "Her şey iyiydi, önlemler alınmıştı, bir eksik yoktu" demeye çalıştılar. Ancak daha sonra ortaya çıktı ki aslında baştan aşağı dökülen bir işletmecilik var; gaz maskelerinden havalandırmaya, taşımaya, nakliye kadar tüm madencilik prensiplerine aykırı sistem kurulmuş orada. Tabii gayet anlaşılır bir şey bu; çünkü orada daha önce ve normalde ton başına 150-160 lira olan maliyetler, 45 liraya düşürülmüş, bu düşürülürken de çalışan şeyler, önlemler var. Ocakta ana fiziki yapılar başta olmak üzere, hepsi devletten kalan yapılar. Özel sektör pek bir şey yapmamış; iki girişli olan yerde tek girişle devam etmişler, havalandırmalar yetersiz, nakliye yetersiz, her şey yetersiz. Ancak üretim 3 katı artmış; maliyeti yüzde 70 düşürmüşler. Daha önce kamuyla yapılan planlamada, örneğin kazanın olduğu ocak için söylüyorum- yıllık en fazla 1.5 milyon ton olması gereken kömür üretimi, 3.5 milyon tona çıkmış. Hâlbuki facianın gerçekleştiği bu Eynesiz ocağında nakliye, havalandırma dahil hiçbir fiziki genişleme ve teknoloji yatırımı yapılmadan üretim üç kat artırılmış.

Devlet yetkilileri, örneğin Enerji Bakanı, kazadan 7-8 ay önce Soma'da bu işletmenin bir başka tesisinin açılış kurdelesini kesmeye gittiğinde şöyle laflar etmiş: "İşte size özel sektör mucizesi; devlette şu kadar paraya mal olan ton başına düşen üretim maliyeti, yüzde 60-70 düşmüş ve bir mucize olmuş, üstelik üretim de 3 kat artmış." Orada neler oldu, nereden alındı, teknik olarak böyle bir şey mümkün mü, bunlara bakmadan, bir üretim mucizesi olarak, bir özel sektör mucizesi olarak bunu sundular. Oysa konudan anlayan başta Maden Mühendisleri Odası olmak üzere bizler, üniversiteler bu gidişten kaygı duyduk ve bunu raporlarımızda da anlattık, "Bu böyle kazasız belasız süremez, çok büyük facialar bekliyoruz" dedik, televizyon programlarında söyledik. Nitekim de öyle oldu.

Bu işin asıl suçlusu, bunu özel sektöre veren, özel sektöre de zorlayan, yani "Ucuza üret ve çok üret" diye zorlayan Enerji Bakanlığı ve Hükümet'tir, devlettir. Bildiğiniz gibi taşeron, ana faaliyet konusunda üretim yapamaz. Fakat asıl sahibinin kamu olduğu ocaklarda özel sektör çalışıyor ve özel sektör de "asıl işte, ana üretimde" taşeron çalıştırıyor. Üstelik bir de burası sendikalı. Türkiye'de yasal mevzuat böyle. Dökülüyor baştan aşağı, çok şey sayabiliriz. Denetlemeyen devlet, denetim sonuçlarını gizleyen çıkar ortakları var orada. Burada en ilgi çekici nokta şu: Orada sendika var ve bütün bu kanun dışı uygulamalar, ahlak dışı uygulamalar, madencilik prensipleri dışındaki uygulamalar yapılırken, sendika bunun bir ayağı olmuş. Yani burada işveren, devlet (politikacı) ve sendikalar, bu 3 büyük çıkar şebekesi, aslında bu kazaların, bu faciaların da sorumlusudurlar. Hatırlayacaksınız yine, faciadan sonraki

televizyon demeçlerinde "Bu şirketler, Avrupa'nın en önemli 4-5 şirketinin arasına girecek kadar iyi önlemler almışlardır. Mart'ta burada bir denetleme olmuştur, hiçbir eksik olmamıştır. Kaza niye oldu, biz de anlayamıyoruz" diye şirketin kusuru olmadığı hakkında toplumu ikna etmeye çalıştı sendika. Hâlbuki sendikanın görevi bu değil; içeride mahsur kalan işçilerin kurtarılması, kazanın ve facianın, cinayetlerin asıl sebebinin ne olduğunun araştırılmasıdır. Hiçbir kuşku duymadan işverenle çalışma yaptılar, ama daha sonra bunu böyle olmadığını Türkiye kamuoyu gördü. Dolayısıyla aslında AKP Hükümetiyle beraber doruğa çıkan bir biçimde Türkiye, uluslararası ölçekte kendini ekonomik olarak var edebilmesi için -gümrük kapıları da kalkmış olduğuna göre- ucuz üretim, ucuz işçiliği bir üretim modeli olarak benimsedi. Baştan beri anlatıyoruz; eğer yaklaşım doğru olsaydı, Bangladeş şimdi dünyanın en gelişmiş ülkesi olurdu. Dünyada 60-70 yıldan beri görülmeyen ölçüde bir facia oldu. Soma faciası, Türkiye'nin en büyük ölümlü faciası, tabii yaralılarından bahsetmiyorum. Bütün bir Soma aslında bir travma geçiriyor; geceleri sıçrayarak kalkan işçiler, işe giderken paçasına sarılan ve "Baba, işe gitme" diyen çocuklar, aileler, kadınlar... Böyle bir kent haline dönüştü ve taşeronun temel alındığı üretim sisteminin sonucunda bu hale geldi.

Medyada bazı spekülasyon haberler yer aldı. Ölen işçi sayısı 301 kişi mi? Kayıtdışı çalışanların öldükten sonra kayıt altına alınamaması gibi bir durum söz konusu mu?

TG- Bu konuda tam bir bilgiye sahip değiliz. Yeni bir şey söylemek için kanıt olması lazım. Araştırma yapanların araştırma sonuçlarını bekliyoruz, biz de sendika olarak bir yandan buna bakmaya çalışıyoruz. Ocaktaki vardiyada çalışan işçiler ve bir sonraki vardiyadan erken gelen işçilerle beraber 700 küsurluk bir sayı var ocakta. Dolayısıyla kazayı ilk duyduğumuzda, ben de ölü sayısının 300-400-500 gibi kötü rakamlara ulaşacağını düşünmüştüm. Böyle ciddiye alınacak bir kuşku var. Bu kuşkuyu ortadan kaldıracak somut veriler, taramalar yapılmadığı sürece bu kuşku sürecektir.

Bir sürü yardım toplandı, devletin veya sivil kamuoyunun topladığı yardımlar var. Özellikle AFAD'ın yardımlarının oradaki ailelere ulaşmadığı yönünde çok ciddi feryatlar duyuyoruz. Aileler orada ne durumda?

TG- Olayın başında çok ciddi bir koordinasyon eksikliği vardı, AFAD demek ki bu çaplı bir şeye hazır değildi. İkinci olarak da uygulanan bir ayrımcılık söz konusu. Alevi köylerine yapılan ayrımcılıktan bahsediyorum. Sünni İslam şu anda geçerli akçe olarak duruyor ve onları da öteki görüyorlar. Bu ayrımcılığa biz de şahit olduk ve giderilmesi için girişimlerde bulunduk. Hatta AFAD'a verilmeyen kısmi yardımları bizim aracılığıyla yapanlara da bunu anlattık, "Alevi köylerine bir ayrımcılık var, direkt oraya yapın bunları, denge böyle sağ-

lansın” dedik. Yurtdışından, yurtiçinden, büyük holdinglerden aynı, nakdi her türlü yardım geldi. Biliyorsunuz onların bir kısmı dağıtıldı, ölen işçilerin ailelerine 154 bin lira para dağıtıldı. Tabii büyük bir travma yaşanmış orada, büyük bir facia yaşanmış. Birincisi, bu facianın bütün sonuçlarıyla beraber rehabilitasyonunu yapmak lazım; mağdur olanlar, etkilenenlerle ilgili, onların sorunlarını giderecek önlemler almak lazım, bu konuda eksikler var. Yardım konusu da aynen böyle oldu: Parçalayıcı, toplumu atomize edici ve ahlak parçalanmasına, bilinç parçalanmasına yol açan bir süreç izlendi orada. Örneklerden bir tanesini söyleyeyim: Bazı yardım kuruluşları, çocuklara oyuncak dağıttı. Tabii köye veya mahalleye yabancı bir araç geldi mi çocuklar hemen koşuyorlar, “Ne getirdiler acaba?” diye bakıyorlar. Bisiklet dağıtırken, yan yana duran iki çocuktan bir tanesi bisiklet almaya hak kazanıyor, çünkü babası ölmüş. Diğerinin babası aynı ocakta çalışıyor ama o ölmemiş. Çocuk, “Benim de babam o ocakta çalışıyor” deyince, “Senin baban ölmemiş” diyorlar, vermiyorlar bisikleti. “Keşke benim babam da ölseydi” diyor, bisiklet için bunu söylüyor çocuk. Nasıl bir erozyon olduğunu, insanların yasını bile yaşayamadığını da anlatan örneklerden bir tanesidir bu. Yardımlar kötü yapıldı; bir plan dâhilinde, psikolojiden, bilimden yararlanarak yapılmadı, gelişigüzel yapıldı. Bazen yaraları kapatıyormuş gibi görünse de insanları bölüp parçalayan, ahlaki değerleri başka noktaya götüren daha büyük travmalar yarattığını söyleyebiliriz.

Medyadan takip ettiğimiz kadarıyla madenin sahibine ve orada CEO’su olarak görünen kişiye dava açıldığını biliyoruz, o kişinin tutuklandığını da biliyoruz. Hukuki süreç ne durumda?

TG- Hukuki sürecin ne durumda olduğunu söylemek için henüz erken. Gerçi birtakım bilgilerimiz var, ama şu anda savcılıkta, yani savcılık çalışmalarını tamamlayacak ve dava açacak.

İddianame hazırlandı mı?

TG- İddianame hazırlık aşamasında şu anda. Dolayısıyla iddianameyi görmeden erken bir şey söylemek doğru değil. Ancak bütün sorumlulara dava açmak gibi bir eğilimi görmedik şu ana kadar, öyle bir güvence hissetmedik. Dava açılınca bunu daha net söyleyeceğiz, daha net göreceğiz. Bir daha böyle olaylar olmaması için, toplumsal adalet için, hakkın da

yerini bulması için bütün sorumluların cezalandırılması gerekiyor, ama bu konuda endişelerimiz var. Enerji Bakanı, ilk 5 gün gitti, kampı kurdu, tek adamla her şeyi yönettiler. Benim bir arkadaşımın da demeci oldu; “Enerji Bakanı buraya geldi, bu işleri yapıyor, teşekkür ediyoruz, ama savcılığı buraya sokmuyor, adli idari kovuşturmanın daha sonra açılacağını söylüyor. Bu böyle olmaz. İdari kovuşturma için bir şey demiyoruz, ama adli kovuşturmanın en azından hemen başlaması lazımdı. Tabii ki ocağın güvenlik hesabı dikkate alınarak, kurtarma çalışmalarına zarar vermemekle beraber bunu herhalde savcılar dikkate alacaklardır.” Dolayısıyla delillerin karartılması konusuyla karşı karşıya olduğumuzu daha evvel sendika olarak da televizyonlardan söyledik. Bizler bunu söyledikten 2 gün sonra bu işler düzeldi. Savcılar da geldi.

Biz sendika olarak, başka birçok kuruluş gibi müdahillik davasında bulunduk. Toplumun vicdanını tatmin edecek düzeyde yapılmasının bir borçları olduğunu savcılığa da hatırlatarak girdik ve müdahil olmamız gerektiğini söyledik. Davanın

sadece şu anda içeride tutuklu olan kişilerden değil, tüm bir şirket yönetiminin, tepe yönetiminden, sahipliklerinden başlayarak olması lazım geldiğini; ayrıca bu konuda denetlemeden sorumlu olan kamu kuruluşlarının, bu raporları görmeyen diğer kuruluşların ve Enerji Bakanlığının da davanın şüphelisi, suçlusu olarak başlaması gerektiğini deklere ettik.

Bildiğimiz kadarıyla maden şu anda faaliyette değil, peki bu süreçte madende bir iyileştirme çalışması yapıldı mı?

TG- Madende bir şeyler yapılıyor. Ancak bu işletmelerin genetiğinde “Birkaç şeyi yalapşap yapayım, geri kalanı kâğıt üzerinde halledeyim” alışkanlığı var. Türkiye’de ne yazık ki böyle. Tabii bütün her şeyi ayrıntılarıyla gidip görmedik orada, yani böyle bir yetkiye sahip değiliz. Zaten kaza olan ocak da tamamen kapalı, biliyorsunuz, orada yangın devam ediyor hâlâ ve barajlama, killeme, oksijenini kesme, su basma işlemleri sürüyor. Ancak facianın olduğu işletmenin, Eynez’in dışında, bu şirketin 2 sahası daha var, Işıklar ve Ata Bacası dedikleri, yani 3 büyük sahası var ve bu 3 büyük sahada 5 bin 500 işçi çalışıyor. Bu iki ocak da bu kaza geçiren ocağa benzer olduğu için onlar da kapatıldı; kaza ders oldu herkeşe, eksikleri tamamlanana dek üretime kapattılar. Kapatmayı iki kuruluş birden yaptı; MİGEM yaptı, Enerji Bakanlığının müfettişleri, bir de Çalışma Bakanlığı yaptı. İkisi de ancak açılış verirse üretime geçebilirler. Işıklar’ın dördüncü ayağında

birkaç gündür üretim var. Bir hafta kadar önce MİGEM müfettişleri gelmiş, sadece bu ayak için kontrollü bir üretim vermişler, diğerlerine üretim izni vermemişler. Yani büyük ölçüde 5 bin 500 işçinin şu anda 5 bini faaliyet dışı.

Orada bu aydan sonra bir problemle karşılaşacağız; çünkü verilen sözlere göre facianın olduğu ocaktaki işçilerin maaşlarını 6 ay devlet karşılayacak. Öbür kapatılan ocaklar için ise 3 ay söz verildi, bu 3 ay doluyor. Dolayısıyla “Bunların maaşları ne olacak?” meselesi, bir ayrı mesele olarak duruyor; çünkü orada ortalama 1.400 lira maaş alan hiçbir işçinin 2 ay dayanma gücü yok maalesef. Sendika olarak buna ilişkin çalışmalarımız sürmekte. Şimdi yeni önerilerimizi hazırladık, Bakandan randevu istedik, ikinci kez gideceğiz. Yeni kurulan Hükümete de derdimizi anlatmaya çalışacağız. Ocakların durumu şöyle: Soma Kömürleri AŞ mevcut teknik kapasitesini kaybetti. İçeride olan mühendisler var, işi bırakıp giden, ayrılan mühendisler var, bunların işten attığı mühendisler var. Son 20 gün içerisinde 9 mühendisi işten çıkardılar.

Demek istediğim şu: İşletme, teknik olarak sorun çözme, sorunları kavrama ve analiz etme ve çözüm üretme kapasitesini yitirmiş durumda. Ekonomik katkı da verilebilir orada, ama asıl olarak teknik katkı vermek ve ne kadar zamanda ne yapılacağına ilişkin bir plan ve iş takvimi çıkarmak lazım. Madencilik de çiçek gibidir, bakmazsanız solar ve çok büyük zararlar görürsünüz; ocaklar çöker, su basar, yangın çıkar, zamanında müdahale etmezseniz bir daha oraya giremezsiniz, üretim yapamazsınız. Şu anda tam olarak böyle bir şeyle karşı karşıya değiliz, ama durum iyi değil, işletme sorunlarını çözmemiş durumda. “Biz sizin dediğiniz noksanlıkları yerine getirdik, gelip bizi kontrol edin, üretim izni verin” diye üçüncü defadır geline kontrollerde, hâlâ orada sadece küçük bir yer hariç, üretim izni verilmiş değil. Dolayısıyla o 3 ay süre de doldu; hem maaşlara yansıyan bir bölümü var hem diğerleri var hem ocakların tahrip olmasıyla ilgili bir sorun var. Bu ocaklarda sürekli olarak tarama, taban, tahkimat ve benzeri bakım ve onarımların yapılması lazım. Bu işlemler layıkıyla yapılamıyor orada.

Normalde de zaten bu madenlerin iki ayaklı denetiminden bahsediliyor; iç denetim ve dış denetim. Özellikle iç denetim çok fazla tartışıldı. Şu anda mevcut madencilik sisteminde iç denetim mekanizması nasıl işliyor?

TG- Maalesef iyi işlemiyor bu. Aslında kâğıt üzerinde baktığınızda, burada birtakım kurgular yapılmış, dünyayı 40-50 yıl geriden takip ediyor olsak da yine bir şey var görünüyor, ama bunlar yerine getirilmiyor. Bizce iç denetimi asıl olarak yapacak olan sendikalar, işçilerdir; onlar sürekli üretim yaparken görürler, hissederler ve canları söz konusu orada; daha da önemlisi, bu bilgiye sahip olan mühendislerdir. Böyle mekanizmalar var; fakat bu ocakta 5 mühendisin de

öldüğünü hatırlarsak, mühendislerin de sürekli olarak işten atılma korkusu ve 3 kata çıkarılmış olan üretimi sürekli ayakta tutmak baskısı altında olduklarını ve onların da örgütsüz olduğunu hatırlarsak, mühendisler de mühendis etliğini, bilimini işverene dayatacak, direnecek imkânlardan yoksunlar. Fenni nezaretçi denilen bir mesele var, o zaten bir vaka. Fenni nezaretçiyi işveren seçiyor, “Gel beni denetle” diye, maaşını o veriyor. Gerekğinde fenni nezaretçinin büyük yetkileri var; çünkü ocağı kapatabilir, üretime ara verebilir, büyük önlemler almasını isteyebilir, ama maaşını oradan alacak. Böyle şey olmaz, bu yanlış. Yıllardan beri önerdiğimiz -bunu madencilik sempozyumlarında söyledik- Enerji Bakanlığı’na 3-4 yıl önce de yazdık. Maden Mühendisleri Odamız da, TMMOB’de zaten bunu eskiden beri dile getiriyor: Fenni nezaretçinin ücretlerini yine işverenler ödesinler, ama bu para bir havuzda toplansın ve bu işveren eliyle değil de başka bir mekanizmayla, mesela Maden Mühendisleri Odası’nın bir organizasyonu veya başka bir yolla ücretleri verilsin. Yani para yine devletten çıksın demiyoruz, işverenlerden çıksın, ama oluşturulan havuzdan aktarılsın. Mevzuatın değişmesi lazım. İç denetim de dökülüyor, döküldüğü de zaten bu faciayla da ortada. Ancak asıl olarak burada değinilmeyen şu: Sendikanın bunu yapması lazım. Sendika, bence üyesi olsun veya olmasın, bütün işçilerin ve bütün insanların ocaklarda, üretim birimlerinde can güvenliğinden de sorumlu; çünkü bu insan canı, başka bir şey değil. Ancak bu sarı sendikalar bunu yapmıyor, biz de örgütlü olmadığımız için bizim etkimiz çok olamadı. Dolayısıyla sendikanın yapacağı kamusal görevler sendikanın yapacağı güvenliğe ilişkin, iç güvenliğe ilişkin görevler ve sorumluluklar yerine getirilmiş değil.

Aslında Soma’da yaşanan facia ekonomik sistemin sorgulanması adına da ciddi bir kırılma yarattı; taşeronlaştırma ve özelleştirme konusunda kamuoyu nezdinde çok ciddi bir farkındalık yarattı. Hâlâ 17-18. Yüzyıl koşullarının işlemesi bir yana, ekonomik sistemin de buna göre yürüdüğüne dair ciddi tartışmalar vardı. Özellikle dayıbaşı sistemi denilen bir sistemden sürekli bahsediliyor. Madencilik alanındaki taşeron sistem ve dayıbaşılik sistemine dair biraz açıklayıcı bilgi verebilir misiniz?

TG- Madencilikte maden üretme işini taşeron vermek yasak yasal olarak. Hükümetin hazırladığı bir tasarı var, epeydir Meclis’te bekliyor. Bu tasarıda aslında ana işte de taşeron çalıştırılmasının önünün açılması var, şu andaki bu sınırın ortadan kaldırılması var. Dolayısıyla böyle olduğu için, zaten taşeron demeyip de dayıbaşı, ekip başı deniliyor. Eski taşeronlar, yani taşeron şirketlerdeki organizasyon aynı biçimde dayıbaşı, ekip başıyla sürüyor. Bu dayıbaşıları, ekip başları, işçiyi üretime zorlayan, gerektiğinde işçiyi tokatlayan, işten atan, maaşlarını kesen, cezalandıran bir işlev görüyorlar burada. Yasak bir iş yapıyorlar, onu da hileli olarak ve mevzuata uydurabilmek için; taşeron demiyor, dayıbaşı falan diyor,

ama tam olarak taşeronluktur bu. Ne yazık ki toplu sözleşmeli olan ve sarı bile olsa, bir sendikanın nezaretinde ve onun bilgisinde yapıyor, acı olan da bu.

Geçenlerde Taraf Gazetesi'nde son 12 yılda açılan 52 madenin 36'sının AKP'li bir bakan veya akrabasına ait olduğuna dair bir haber vardı. Yalanlanmadığı için doğru varsayarak soruyorum: Gerçekten böyle mi, yani bu madencilik alanındaki sermaye niteliği mevcut sistemle iç içe geçmiş midir ve madenler acaba bu yüzden mi denetlenmiyor?

TG- Gerçekten böyle olduğunu görüyoruz, yani bu haberlerin yanlış ve abartılı olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Türkiye'de siyasetçi-işveren ortaklığı hep vardı ve oradan çıkarılan rant, rüşvet, yolsuzluk; ihalelerde var, belediyelerde var, ama bu dönem çok arttı bunlar. Kamu eliyle işletilen madencilik, özel sektöre verildiği zaman, Hükümete yakın şirketlere verildi ve hatta şirketi olmayıp Hükümete yakın kişilere şirket kurdurularak bu yapıldı. Örneğin Soma Kömürleri için böyle bir öyküden bahsediliyor, yani bunların 10-15 sene önce böyle bir şirket olmadıkları... Dolayısıyla buna aracılık eden siyasetçiler, bu madenlerin denetlenmesi meselesinde de engel olabiliyorlar. Biz bazı Manisa milletvekillerinin Soma Kömürleri'ndeki bu denetleme işini yapan müfettişleri korkuttuklarını biliyoruz. Nihayetinde onlar da devlet memuru, bir milletvekilinin bir fiskeyle yerleri değişebilir, pozisyonları değişebilir, başlarına bir sürü iş gelebilir, dolayısıyla böyle bir baskı altındalar. Bu baskıyı da işte bu ahlaksız işbirliği sağlıyor; büyük rantlar var, büyük kârlar var burada. Ancak şöyle şeyler de var: Başbakan, Manisa'ya gittiğinde, orada binlerce kişilik madenci hayranı olduğunu ve sürekli onu alkışladıklarını zannediyor Türkiye toplumu. O mekanizma şöyledir: AKP milletvekillerinden bir tanesi veya iki tanesi Soma'ya geliyor, orada 3-4 şirketi topluyor, "Biliyorsunuz, 3 gün sonra Başbakanımızın mitingi var Manisa'da. Bu mitinge sen kaç

kişi getireceksin, sen kaç kişi getireceksin?" diye bunlardan teyit alıyor orada. Müzakerelere ediliyor ve bir sayıda anlaşılıyor. Bu şirketler, işçileri o gün işe göndermiyorlar -yani gönülsüz yapıyorlardır bunu mutlaka, çünkü o gün üretim kaybı oluyor orada- toplayarak servis araçlarına bindiriyorlar, Başbakanın mitingine gönderiyorlar. Görüntü,

"Bakın, binlerce madenci gitti, Başbakanın mitingine katıldı, alkışladı" oluyor. Hâlbuki biz o mitingden gelirken küfreden, hoşnutsuz işçilerin olduğunu, o partiye de oy vermediklerini daha sonra kulaklarımızla duyduk. Yani buraya kadar varan bir işbirliği, buraya kadar varan bir faydacılık tarafı var, ama asıl olarak ekonomik boyutu var işin...

Torba yasadan bahsettiniz; özellikle bakanın ilk günkü açıklamalarında yaşam odaları zorunluluğunun yasaya gireceğine dair bir beyanı vardı. Ancak son gelinen noktada yaşam odalarının yasa taslağından çıkarıldığını yine basından duyduk. Nedir torba yasayla ilgili gelişmeler, bu yaşam odaları gerçekten yer almayacak mı bu yasada?

TG- Yer almayacak, zaten metinde de yok bu. Biz onu hiç değilde ILO'nun 176 sayılı Madencilikle İlgili Sözleşmesi'yle garanti altına alırız diye düşündük; çünkü Türkiye'nin imzalaması lazım, onu da imzalamıyor, ona yanaşmıyor. Başından beri ilgilenen herkes de biliyor ki, bu Hükümetin ekonomik modeli, ucuz üretim ve ucuz işçilik. Ucuz işçilik, ücretlerin aşağı çekilmesi ve işçi sağlığı-iş güvenliği önlemlerinin alınmamasına dayanıyor. Dolayısıyla bunu değiştirmek niyetinde olmadıkları için de ne taşeronluğu kaldırmaya niyetliler ne taşeronla ilgili sınırlamalara uymayan işletmeleri denetlemeye niyetliler, Soma'da olduğu gibi. Tam tersine, Mecliste bekleyen bir yasayla taşeronun asıl işte üretim yapmasının önünü açan bir taslak da şu anda var. Dolayısıyla taşeron konusunda, özelleştirme konusunda aynen böyle.

Sermaye açısından ekonomik yük getirdiği için Hükümete ILO 176'nın imzalanmaması noktasında bir baskı mı var?

TG- Sermaye sözcüleri, sürekli olarak Hükümete baskı yapıyorlar. Önceki hükümetlere de baskı yaptılar; çünkü ben o masalarda bulunan bir insan olarak, üçlü danışma kurullarında, diğer çalışmalarda bunu biliyorum. Onu da şöyle yapıyor sermaye temsilcileri -TİSK başta olmak üzere-: "Bizim kalkınmamızı istemeyen Avrupalıların bize dayattığı bir şeydir bu. Biz henüz onu yapacak durumda değiliz. Biz dünyanın 16. ekonomisiyiz, önce bunu 12'ye, 11'e çekelim, ondan sonra bunları yaparız". Bunu savunanların da Türkiye düşmanı olduğunu, Türkiye'nin kalkınmasını istemeyen insanlar olduğunu ve köklerinin dışarıda olduğunu söylüyorlar, böyle propaganda yapıyorlar. Ama bu hikâyelere Hükümetin, Parlamentodaki grupların inandıklarını zannetmiyorum. Bu ikna edilmekten çok, ekonomik ilişkilerle, ekonomik bağımlılıklarla, karşılıklı bağımlılıklarla sürdürülen bir şey, ama AKP Hükümeti, tam bir sermaye hükümeti ve demin sizin de söylediğiniz gibi, kapitalizmin vahşi kapitalizm olarak sürdürülmesine sıcak bakan bir model... Dolayısıyla biz ne kazancaksak bundan sonra örgütlenerek, zahmetleri çekmeyi göze alarak ve mücadele ederek, deyim yerindeyse haklarımız için

savaşıarak bunları alacağız, başka yolu yok.

Basın açıklamalarınızdan gördüğümüz kadarıyla, oradaki hastanelerde bir yanık ünitesinin olmadığı, hastanelerde meslek hastalıkları ünitelerinin yer almadığını biliyoruz. Gerçekten böyle mi o bölgenin koşulları? Madencilik alanında çalışanların fiziki koşullarının iyileştirilmesi bağlamında sadece madende değil, çevrede de düzenlemeler yapılması gerekmez mi?

TG- Öncelikle burada bir yanık ünitesinin olması lazım, hem de güçlü bir yanık ünitesinin olması lazım; çünkü metanlı, yangınlı bir karakteristiği barındırıyor buradaki rezervler. Dolayısıyla bunun ta en başında olması lazımdı. Ama ara ara biz bunları söyledik, şimdi daha gür sesle söylüyoruz: Bunun olması lazım! Hükümet yetkilileri de kabul ediyor, hepsi de “Evet, yapılması lazım” diyor. Ancak iş sadece yanık üniteyle sınırlı değil: Oradaki madenlerde şu anda 13 bin kişi çalışıyor ve çok fazla sayıda ortopedik kazalar oluyor, ortopedi servisi de çok yetersiz. Yine hem Bakana, bakanlıklara hem Meclis’te sunduğumuz yazılı önerilerde bunlar var. Yanık ünitesinin derhal kurulması talebimizi ilettik. Soma’ya giden birisi biraz kalıp da şöyle etrafa bakarsa, bir sürü kolu kırılmış ve kaynamamış işçileri görecektir.

Şu an Türkiye’de madenlerde çalışan işçi sayısına dair elinizde bir rakam var mı?

TG- Taşocakları, mermerler, kum ocakları da dâhil olmak üzere yaklaşık 190 bin civarında kayıtlı çalışan var.

Taşeron ve kaçak çalışanlar bu rakama dâhil mi?..

TG- Dâhil değil. Taşeron çalışanlar, taşeronların bir kısmı başka işkolunda görünüyor, bir kısmı hiç kayda girmiyor.

Çocuk işçiler var mı?

TG- Madenlerde pek çocuk işçiliği yok. Madencilik ağır iş. Zaten maden işçileri çok ucuza çalıştığı için buna ihtiyaç yok. “Soma’da Suriyeliler de öldü” denildi. Suriyeliler yok, çünkü ihtiyaç yok buna. Zaten Soma’daki yerli işçiler yeterince ucuza çalışıyorlar.

Bu 190 bin işçinin kaç sendikalı?

TG- Bunun yaklaşık 40-45 bini sendikalı ve büyük ölçüde TÜRK-İŞ’e bağlı iki tane sendikada örgütlüler: Zonguldak yöresinde bir sendika var, onun dışındaki yerlerde Soma’dan

bildiğimiz sendika var ve onların örgütlü olduğu her yerde bu sorunlar fazlasıyla yaşanıyor. Onların örgütlülükleri de aslında kamudan özel sektöre devredilen yerlerdeki örgütlülüğün devamı

şeklinde gerçekleşiyor. İşletmeler sendikayla anlaşmış durumlar; sendika işçi haklarını savunmak derdinde değil. Daha çok işverenin bir başka işini yaptığı için -örneğin propagandasını yapmak, işçiyi korkutmak, işçiyi daha çok çalıştırmak, taşeronu inkâr etmek gibi- bence sendika değil bunlar; adı sendika, fakat işveren kuruluşları, işvereni destekleyici yan kuruluşlardır.

Sendikaların Soma’da nasıl bir sınav verdiğini düşünüyorsunuz?

TG- Ücretlerin çok düşük olması, işçilerin yaslar da ihlal edilerek çok kötü koşullar altında çalıştırılıyor olması, iş cinayetleri, yasak olmasına rağmen taşeron çalıştırılması da dâhil olmak üzere, her konudaki bütün suçun, bütün olumsuzluğun, bütün kanunsuzluğun açık ortağıdır sendikalar ve aslında suçlu olarak onların da yargılanması lazım. Faciadan sonra sendikanın da suçlu olduğu ve gereğini yapmadığı için yargılanması gerektiği konusunda bazı üyeleri tarafından suç duyurusu yapıldı. O konu da savcılıkta şu anda, daha sonucu belli olmadı. Facia oldu ve sendika, aradan 3 aydan fazla süre geçti, hâlâ aynı işlevi görüyor; hâlâ daha işçileri korkutan, işçileri bıktıran, işverenin çıkarlarını savunan işler yapıyor. Birkaç örnek aklımda: Soma’da çok eskiden beri işçilerden e-devlet şifresi isteniyor, işe giren işçilere ya da birkaç yıl çalıştıktan sonra işçilere “Evraklarınızı yenileyeceğiz, yeniden bu evrakları getirin” diyorlar. Bu istenen evraklarda akciğer filmi, iyi hal kâğıdı, bir de PTT’den alınan e-devlet şifresi isteniyor ve bunu alıyorlar, dosyasına koyuyorlar. Hâlbuki e-devlet şifresinin üzerinde yazıyor zaten, “Bu şifreyi kimseye göstermeyin, PTT görevlilerine bile söylemeyin” diyor. Buna rağmen bu yasa maddesi yıllardan beri çiğneniyor orada ve sendika bundan rahatsız değil; Bir sendika gerçekten sendika olsa böyle bir kanunsuzluğu yaptırmaz. Fakat bu kanun dışı uygulamayı da biz engelledik; iki defa kaymakamlığa başvuruda bulunduk, aynı günlerde de savcılığa suç duyurusunda bulunduk, Şirketler bu isteklerinden vaz geçtiler.

Niye istiyorlar e-devlet şifresini?

TG- Sendikaya üye olmak da dâhil olmak üzere işçinin her şeyini kontrol ediyor. Aslında tam bir kölelik ilişkisi ruh hali de yaratılıyor, e-devlet şifresini alarak bunu perçinlemiş oluyor. Sendikalar buna karşı kayıtsız. Mesela biz halen Türkiye Maden İş’in, oradaki sendikanın bu konuda bir eleştirisini, bir girişimini hiç görmedik. Diğer bir örnek; bu kapalı ocaklarda işletme işçileri işe zorladığında “Yazılı belge almadan gitmeyin” diyoruz. Orada bu noksanlıkların giderilmesi için de işçiye ihtiyaç var, ama işçiyi öyle çağırıyor, Hangi görev için çağırdığını, ne iş yapacağını dair bir tanım yok. Bu şekilde daha önce birkaç defa üretime sokmaya çalıştılar. Biz “Gitmeyin, sizin ne iş yapacağınızı yazılı versin” dedik. Yine bu konuda suç duyurusunda bulunduk, bu konuyu da kaymakamlığa ilettik ve her defasında suç duyurusunu

yapıyoruz, kaymakamlığa yazı veriyoruz. Hem savcı beye hem kaymakama anlatıyoruz. Bunu dönüp Enerji Bakanı'na da, Meclis'te komisyona da anlattık. İşçileri üretime ve işe zorluyorlar. Bir sürü işçiye bundan bir ay evvel şöyle belge gönderdiler: "3 gün içerisinde işletmeye gelip işinize başlayın." Bunu kaymakamla tartıştık. Kaymakam diyor ki, "Ben sordum bunu; "Adam bize diyor ki, 'Ben bin kişiyi çağırdım, çünkü arasından 150 kişi seçeceğim.'" adam haklı değil mi?" diyor. Kaymakam da böyle düşünüyor; oldukça görevini iyi yapmaya çalışan bir insan olmasına rağmen. Biz de dedik ki, "Böyle olur mu? Bir defa bu bir çağrı mektubu değil, bu bir tehdit mektubu." Yani 3 gün içinde işe başlamazsa kıdem tazminatını, işini, her şeyini kaybedecek, işinden atılacak. Bu bir tehdit. İkincisi, 150 kişiyi seçip çağırса bile, yazılı olarak ne iş yapacağını belirten bir çağrı yazısı olmalı; Desin ki, "Ocaktaki noksanlıkların giderilmesi için sen tarama yapacaksın, tahkimat yapacaksın". Sonuçta Sendikamızın başvurusundan sonra bu uygulama biraz durdu.

Maden-İş'in üyeleri de çağrıldı oraya, O da sendika ama bizim söylediğimizi söyleyemiyor. "Gidin, tabii başlayın, olur mu, bu kadar kazadan sonra size yanlış iş yaptırır mı işveren?" diyor. Hâlâ işverene güvenen bir güvenceyle işçiye "Gidin kardeşim" diyor. Hâlbuki yasal olarak da yapılması gerekenler belli. İşveren seni işe çağırıyorsa böyle bir ocakta, ne için çağırdığını sana yazılı olarak bildirecek. Hatta sonra giden işçilere de, "Ben kendi isteğimle ocağa geldim ve çalışıyorum." diye bir kağıt imzalatmışlar. Sendika buna da karşı çıkmıyor. Bu konularda işçinin sorunlarıyla ilgilenmeyen sendika bu huylarından vazgeçmeyecek. Ama işçi onlardan vazgeçmeye başlıyor. Fakat işçi hâlâ korkuyor.

8 Temmuz'da Meclis Araştırma Komisyonu'nda, 9 Temmuz'da da Enerji Bakanıyla görüştüğünüzü biliyoruz. Talepleriniz nelerdi ve bu taleplerinize dair somut bir ilerleme var mı?

TG- Tabii biz öncelikle bu verilen sözlerin tutulmasını istedik; ölen işçilerin ailelerine verilen sözlerin tutulmasını, çalışan işçilerin maaşları, özlük hakları, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, güvenli hale getirilmesine dair. Bu sözlerin eksiksiz tutulmasını istedik. İkincisi de gerekli olan yasal düzenlemelerin, mevzuatın iyileştirilmesi. Türkiye'de bu işle ilgilenen herkesin bildiği, eskiden beri raporlarımızda yer alan taleplerdi bunlar. Ama bu sefer daha güçlü bir şekilde kamuoyunda karşılık buldu. Muhataplarımız dahi isteklerimizi karşısında "Hayır, öyle değil" diyemediler bize. 09 Temmuz 2014 günü Enerji Bakanıyla bakanlıkta yaptığımız görüşmede bu hususlara ilişkin önerilerimizi sözlü ve yazılı olarak sunmuştuk. Enerji Bakanı Sayın Taner Yıldız'a da dedik ki, "Siz bu ocaklara yardım edin, iki sebeple: Birincisi, ocakların asıl sahibi sizsiniz. Onlar geçici orada, hizmet alımıyla çalışan özel sektör. Size kalacak sonuçta bunun enkazı. Ayrıca bu bütün ulusun, bütün ülkenin bir mirası, ikincisi tüm madenlerin

güvenlikli ve mevzuata uygun olarak işletilmesinden bakanlığınız sorumlu. Bu iki sebepten dolayı siz bunlara katkı verin çünkü bu işletmenin teknik kapasitesi bozuldu, dağıldı, Yardım edin bu ocaklara; bu ocaklar çökmesin. Bu bütün bir Türkiye'nin malı, bütün gelecek kuşakların malıdır. Bunu korumakla siz görevlisiniz." Ama yapmadılar böyle bir şey. Biz de istiyoruz ki bir an önce -facia olan ocağın dışındaki yerler için söylüyorum- diğer ocakların eksikleri, noksanlıkları giderilsin, dört dörtlük hale getirilsin, güvenli biçimde işçiler üretimlere başlasınlar. Ondan sonra hakların alınma süreci başlayacak; 1.200-1.300 liraya maden işçisi orada çalışır mı? Üstelik bu ücretlerle ilgili olarak kamuoyunun bilmediği bir mesele var: Mesela her işçinin 200 liralık bir ayrı ücreti var: Buna prim diyorlar, böyle bir uygulama yok aslında, mevcut sendika da bunu kabul etmiş durumda ne yazık ki. Diyor ki işveren, "Sen 30 gün çalışırsan 1 000 lira maaşın var, 200 lira da primin var, 1 200 lira alacaksın. Ancak 29 gün çalışırsan, yani bir gün rapor alırsan veya işe mazeretini bildirerek izin alıp gelmezsen, ben 100 lirasını keserim. 2 gün olursa bu senin rapor veya mazeret, 200 liranı keserim." Ne oluyor; işçi şöyle hesaplıyor: "Ben çocuğumu doktora götüreceğim, bir gün izin alacağım. Bu bir gün izin aldığında bir yevmiye gidecek, bir de Pazar yevmiyesi gidecek, yani 80 lira ediyor. 100 de prim var, 180. 2 gün olsa bu, 400-500 liraya yakın bir para ediyor." Dolayısıyla bir gün bile işten uzak kalmayacak bir sistem kurulmuş, mevcut sendika buna ses çıkarmıyor.

Tabii işçinin işe gitmesi, üretimi ille çok yapmak anlamına gelmiyor. Yeryüzünde da işçinin tepesine binmek, kafasına vurarak üretim yapmak, ölene kadar üretim yaptırmak da taşeronların görevi, sistem böyle kurulmuş.

Soma'da örgütlenme çalışması yaptığınızı, sizin haftanın büyük bir kısmını Soma'da geçirdiğinizi biliyoruz. Soma'da nasıl bir dönüşüm yaşadı Dev-Maden Sen, şu an örgütlülüğü ne durumda?

TG- Soma'yla 1992 yılından beri çok ciddi olarak ilgileniyoruz. 12 Eylül bizim sendikalarımızı kapattı, yıllar süren mahkemelerde beraat ettik, yine açıldık ve açıldıktan sonra ilk işlerimizden bir tanesi önemli madencilik havzalarını çıkarmak ve orayla ilgilenmek oldu. Bunlardan bir tanesi de Soma idi. Soma'yla hep ilgilendik ve bizim orada her dönem yaptığımız toplantılar, izlenimler, araştırmalar vardı. Biz orada büyük bir sayıya kavuşamadık; çünkü bir ilgi yoktu. Biz oraya gideriz yılda 3-4 defa farklı zamanlarda, 60-70 işçinin katıl-

dığı toplantılar yaparız, 5'er-10'ar da görüşürüz. Toplamda çeşitli yerlerden yaklaşık 150-200 işçiyle görüşmüş oluyoruz. Bunlar daha çok duyarlı işçilerdir. DİSK'e, sınıf sendikacılığına, hak ve özgürlüklere dikkat eden, bunu isteyen işçilerdir. Sonra bunların yerine yenileri girer, eskileri emekli olur. Ama ilişkiler hiç kopmadı.

Biz 1995 yılında oraya Dev-Maden Sen Şubesi açtık, 1.5 yıl kadar kaldık orada, üyeliklere de başladık. O zaman Soma'da 7 bin 500 kamu işçisi vardı, şimdi 1.400 kamu işçisi var. 1.5 yıl sonra baktık ki üyelik büyümeyecek, şubeyi kapattık. Ama ilişkimizi hiç koparmadık. Oradaki işçi arkadaşların çalışma yaşamları ile ilgili davalarını açtık, takip ettik, eğitimler düzenledik. Yine 95 yılında biz bir kampanya başlattık -özelleştirilmenin madenlere gelme hazırlıkları başlamıştı o zaman- "Buraya da özelleştirme gelecektir, bunlara karşı hazırlıklı olmak lazım, halkı uyarmak gerekir." diyerek, insanlar üzerindeki kayıtsızlığı ortadan kaldırmak için çeşitli sendikacı ve akademisyenlerle sempozyumlar, söyleşiler, toplantılar yaptık. Özelleştirmeye karşı afişler çıkarttık. 5 dakikalık filmler çekip bunları yerel televizyonlara dağıttık.

Biz bunu yaparken, Maden-İş de "İstikbal Yatırım Sandığı" diye bir sandık kurdu ve sandığın tepesinde -işçilere, üyelerine hitap ediyor- şöyle yazıyordu: "Bildiğiniz gibi, özelleştirme, ülkemizin ve dünyamızın bir gerçeğidir. Kaçınılmaz olarak Soma'da da yapılacaktır. Özelleştirilen ocakları alan özel şirketler bizi

işten çıkarabilirler veya ücretlerimiz konusunda problemler olabilir. Onun için biz bu özelleştirmeye karşı şimdiden bu sandığı kurduk. Para biriktirelim, özelleştirilen ocaklardan biz de ocak satın alalım. Orada siz hem buranın ortağı olun hem de sizin işiniz korunur." Biz bunun yanlış olduğunu anlattık. Bizim afişlerimizi yırtanların bir kısmı da bu sendikacı arkadaşlardı. Şimdi bunların timsah gözyaşlarını döktüklerini görüyoruz. Soma'ya facianın olduğu gün gittiğimizde eskiden kurduğumuz ilişkiler sayesinde daha kolay ulaşabildik insanlara. Bu bizim örgütlenmemizin de önünü açan, ilk ilişkileri daha hızlı kuran bir süreç yarattı. İkinci olarak, Soma'da faciadın sonra işçiler, hepsinin tek tek çok iyi bildiği, aslında yüreklerinin ta derinliklerinde şikâyet ettikleri, öfke duydukları bu sistem, yani sendikanın, işverenin ve devletin içinde olduğu sömürü, bu yeni kölecî sisteme karşı öfkeleri korkudan dolayı açığa çıkmıyordu. Bu korkuyu yendi işçiler, rahat rahat çıktılar televizyonlara, hataları, kusurları söylediler. İşverenler hakkında bütün gerçekleri ortaya döktüler, sendikayla ilgili söyleyeceklerini söylediler, bakanları yuhladılar. Yani işçi, bütün kusurlara karşı öfkesini dışarı çıkartabildi ve o korkuyla kurulmuş olan suskunluğu orada kırdı. Bu aynı zamanda yeni

bir sendika arayışı tartışmasını da beraberinde getirdi. Tabii ilk önce de DİSK'in akıllarına gelmesi doğal. Böylelikle bizim serüvenimiz başladı.

Soma'ya bu facia için gittiğimizde, aslında hiç örgütlülüğü düşünerek gitmedik, bizim de aklımıza gelmedi. Örgütlenmeyi çok istedik ama biz facia için koşup gittik. Ölü sayısı daha açıklanmadan biz çok büyük bir facia olduğunu fark ettik. 300'ün üzerinde sayı olabileceğini kendi aramızda konuştuk, ama televizyonlarda sayıyı şöyle verdik: "Dünyanın en büyük maden facialarından birisiyle karşı karşıyayız" dedik. Arkadaşımız olan televizyonculara söyledik, "300'den aşağı ölü çıkmaz buradan, inşallah öyle olmaz" diye. Sonuçta biz oraya gittik, bir hafta içerisinde incelemelerde bulunduk, işçilerle toplantılar yaptık. Bizi ağırladılar; kahvelere gittik, köylere gittik... Eskiden gittiğimizde, zar zor 50-60 kişi bir araya toplarken, şimdi herhangi bir kahvede "selamünaleyküm" deyip oturuyoruz, birden bire 150 kişi oluyor. Herkes elindeki meşgaleyi bırakıyor, televizyonu kapatıyorlar, toplanıyorlar

etrafımıza. Dışarıdan geçen de "ne oluyor?" diye geliyor. Kahvelere sığmayan toplantılar yaptık.

Burada bir hafta boyunca lafın ucu hep şuna geldi, "Niye burada DİSK yok; hadi gelin DİSK'i örgütleyelim, biz hazırız". Biz buna karşı yüreklendik, "Acaba olur mu?" diye kendi kendimize sorduk. Bir de şöyle bir kaygı var: Biz buraya facia için geldik, "yardım edelim, bu iş nasıl olmuş, Türkiye'ye bunu anlatalım,

bir daha olmaması için neler yapılır, işvereni teşhir edelim, devletin eksikliklerini teşhir edelim, sarı sendikayı teşhir edelim" diye geldik. Örgütlenme talepleri karşısında "Acaba olur mu?" dedik, biz de o fikre hemen alışamadık. Bir hafta boyunca sürekli söylenince etrafta, alıştık. Zaten bizim görevimiz de bu. Döndük geldik Ankara'ya. Yönetim Kurulu'nda bunu görüştük. Dedik ki, "Böyle bir talep var, buna sırtımızı dönmeyiz de nasıl yapacağız, nasıl gireceğiz buna?" Doğrusu hazırlıklı değiliz bu kadar büyük bir örgütlenmeye. Konfederasyonla, Genel-İş sendikamızla görüştük, onların destek sözünü aldık ve bu işe böyle başladık ve gidiyoruz şu anda. Çok hızlı başladı bu iş, 1.000'den sonra maden-iş bir atağa geçti işverenle beraber, "DİSK'e üye olanlar kömür haklarını alamazlar" dedi işveren. Yılda her işçinin İmbat Madencilik'te 4 ton, Soma'da 3 ton kömür hakkı var. Onun zamanı gelmişti. "Bunu alamayacaksınız. 2 lira günde yemek parası, bunu alamazsınız, işten atılırsınız" gibi korkutmalar yaptılar ve işveren toplantılar yaptı, sendika toplantıları yaptı. Biz bu her iki iş için de yine demin söylediğim gibi, savcılığa suç duyurularında bulunduk. Kaymakama dilekçe verdik. Taşeronları saldırdılar, çok sayıda taşeron var orada. Köylere gidiyor; hemen

duyuyoruz, arkasından gidiyoruz. Avukatlar gönderdiler. “Siz hak kaybına uğrarsınız, keşke daha sonra geçseniz, birkaç yıl geçmeseniz” gibi laflar da edildi.

İkinci olarak, sendika isim topladı işçilerden: “Bize gelen para, var size dağıtacağız” diye; kimi zaman adam başı 300, kimi zaman 800 lira dağıtacaklarını söylediler. Bunun üzerine bizden birkaç kişi istifa edip oraya gitti. “Parayı alıp öyle gelelim” diyen arkadaşlar da oldu. Gelme hazırlığında olan, gelmeyi düşünen veya tartışan arkadaşlar duraksadılar. Biz neredeyse bir ay kadar bir zaman kaybettik. 1.000 küsur üyemiz kaldı, ondan bir 50-60’ı oraya gitti, öyle kaldık. Biz devam ettik; bunların yalan olduğunu, kanunların şöyle böyle olduğunu, bunun asla mümkün olamayacağını anlattık. Sonra kömürler verilmeye başlanınca, bizim 1.000 küsur üyemiz de kömürlerini alınca ve bizim üyelerimizden işten atılan olmayınca tekrar güven geldi. Sendika da para dağıtmadı. Sendikaya, TÜRK-İŞ’e yurtdışından gelen 830 bin TL bir para var. Alman sendikaları ve İngiliz sendikaları yardımı yetkili sendika diye bunlara vermişler, “Bunu işçilere, ihtiyacı olana dağıtın” diye. Önce “TÜRK-İŞ’ten de alalım, her işçiye bir para dağıtalım, DİSK’e gidişi durduralım” diye düşünmüşler. Sonra beceremediler mi, paraya mı kıyamadılar bilmiyorum. Bu 830 bin lirayı daha sonra AFAD’a vermişler, oradan plaket almış.

Toplusözleşme için ne kadar işçi daha örgütlenmesi gerekiyor?

TG- Bu yasalarımıza göre her işletmede yarıdan bir fazla; örneğin İmbat Madencilik 4 bin 800’dü, yarısı 2 bin 400, 2 bin 401 üyesi olan sendika toplusözleşme yapıyor. Yalnızca bir sendika yapacak. Onun için de daha zamanımız var, toplusözleşmelerin zamanı 1 Haziran 2015’te, yani epeyce bir zamanımız var. Biz o zamana kadar bu işi tamamlayacağımızı inanıyoruz.

Madencilik sistemine dair önerileriniz ve eklemek istediklerinizle beraber bitirelim söyleşimizi.

TG- Türkiye’de aynı şartlarda olan 400’den fazla maden var. Hatta ondan daha kötü şartlarda çalışan kömür işletmeleri var ve yaklaşık 51 bin işçi çalışıyor bu madenlerde. Sayın Bakana da söyledik, Meclis’te de söyledik; “Bu 3 aylık süre içinde 51 bin işçiyi izne çıkarın, işletmeyi takip edin. Hemen oraya kontrol gitsin, ne eksiklikleri var, eksiklikleri çıkarsın. Kiminin hiç eksikliği olmayabilir, onlar hemen devam etsin üretime, başlasın işine; eksikleri çıkarsa, bu eksikleri giderilsin. Devlet de buna yardım etsin; çünkü zaten Türkiye’de çoğu özel sektör. Bu 3 ay içerisinde işçilere de 2 bin lira maaş verilsin ve 3 ay içinde bu eksiklikler giderilirken işçiler maaşlarını eksiksiz alsınlar ve eğitimden geçsinler, işçi sağlığı ve iş güvenliği, madencilik olmak üzere, güvenli olarak çalışacakları eğitimlere girsinler.” Bunun hesaplarını da yaptık o zaman. Mesela bizim İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanabilir. Ya da

GAP’a ayrılan paranın 20’de 1’iyle bunu çok rahat yapabilirler. Biz uzun yıllar Türkiye’de bir daha facianın, iş cinayetinin olmadığı linyit ocakları ve yeraltı işletmeciliğine kavuşacaktık. Buna ilişkin önerilerimiz de var, ama bunların hiçbirisini AKP Hükümeti gibi bir hükümet asla yapmaz; çünkü ucuz üretim, ucuz işçilik, ekonomik model bu. Türkiye’yi aslında taşeron cumhuriyetine çevirmek istiyorlar, herkes -mühendisler, doktorlar da dâhil- taşerondaki şartlara çalışsın istiyorlar, “Böylece ucuz üretim olacak, esnek üretim olacak, üretim artacak ve Türkiye dünyayla ekonomide, sanayide dünyayla boy ölçüşecek.” İşverenler bunu zaten istiyor, bunu isteyen bir devlet ve hükümet de olduğuna göre, bizim çok ciddi mücadeleye etmemiz lazım. Soma faciası bunun için bir ışık yaktı. Bunu nereden anlıyoruz? Bu sarı sendikanın toplusözleşme yapmaya kalktığı Beypazarı’ndaki işçiler artık bizi arıyorlar, hukuki bilgi soruyorlar, “gelin” diyorlar, bir şeyler yapıyoruz onlarla. Tunçbilek’teki işçiler arıyorlar, başka işçiler arıyorlar.

Dolayısıyla biz de biliyoruz ki, bu koşullarda, yani devlet modeli olan ucuz işçilik, ucuz üretim, taşeron cumhuriyeti modeli olduğu sürece -ki olacaktır- bu işlerin düzelmesi için sınıf sendikacılığının örgütlenmesi lazım, emeğin hakkını savunan siyasal partilerin güçlenmesi gerekir ve emek hareketinin, “Emek en yüce değerdir” değerlendirmesinin Türkiye’ye tekrar kazandırılması gerekiyor. Bunun için de hepimize görev düşüyor. TMMOB’ye bağlı odalarımızla -DİSK zaten bu görevde- Türk Tabipleri Birliği gibi kuruluşlarla, yani mesleki kuruluşları başta olmak üzere “insanım” diyen, bu ülkenin esenliğini, bu ülkenin insanların geleceğini, refahını, mutluluğunu, demokrasi isteyen herkesin bunu yapması gerekir diye düşünüyorum. Buna ilişkin bir kıpırdanma, bir olumlu veri var. Gezi’de başka bir şey olmuştu, Soma’da başka bir şey oldu. Başka facialar, başka ölümler olmasın. Artık bunu becerelim diyorum, böyle bir umutla bakıyoruz. Biz bu umutla, bu şevkle çalışıyoruz.

Önümüzdeki günlerde Türkiye’nin en büyük madenci sendikası olmayı hedefliyoruz; çünkü madenler çok kötü durumda. Türkiye’de hedefimiz şu: Üyemiz olsun olmasın, bütün maden işlerini kapsayacak sözleşmeler yapacağız, standartlar koyacağız. Bir maden işçisi, 3 asgari ücretten aşağı çalışmayacak yeraltında, bunu bir standart olarak koyacağız ve yerleştireceğiz. Mermerlerdeki çalışma koşulları şöyle olacak diyorsak, öyle olacak. “Kuru çalışma yapmayacaksınız, sulu çalışma yapılacaktır” diye bilim bir sınır koymuşsa, bunun arkasını, karşılığını her yerde arayacağız; gözümüzü kapatmayacağız, sessiz kalmayacağız. Çalışma koşullarını iyileştiren, normları belirleyen ve uygulattıran, ücretleri de geliştiren bir sendikal modeli savunuyoruz ve bu model için de elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz, başarılı olacağımıza inanıyoruz.

Çok teşekkür ederiz. Kolaylıklar dileriz.